

Oponentský posudek na disertační práci
JUDr. Juraje Daniše
„Európske ústavné súdnictvo: legitimita, efektivita a právotvorná funkcia“

školitel: Doc.Mag.phil.Dr.iur. Harald Christian Scheu, Ph.D.

rozsah: 197 s.

datum odevzdání: duben 2010

Disertant si zvolil *téma*, které patří k „existenčním“ otázkám každé jurisdikce: zkoumání vztahu mezi jejím výkonem a legitimitou tohoto výkonu; tím je odůvodněna i nutnost srovnání mezi různými národními či mezinárodními přístupy. Otázce lze porozumět i tak, zda stanovené meze legitimacy jednání orgánu veřejné moci dovolují plný výkon jemu svěřené jurisdikce resp. zda se nejedná o rozpor pouze zdánlivý: rozsah svěřené jurisdikce je spoluurčován legitimačním základem pro její výkon, takže z povahy věci je případný nesoulad třeba řešit pouhým výkladem statutárního zmocnění orgánu. Apod.

Každopádně se jedná o *téma*, skýtající řadu zásadních podnětů pro *teoretický výzkum*, jak o tom svědčí i dlouhý seznam odborných studií k práci připojený. Značný stupeň rozpracování daného tématu neoslabuje vhodnost provedené volby, neboť se zaměřuje na oblast unijního (EU) soudnictví, jehož institucionální a metodický vývoj není uzavřen a jehož hlubší analýzu česká nauka evropského práva dosud nenaplnila. Aktuálnost této volby je podtržena i *prakticko-politickou potřebou*, spjatou s nedávným vstupem v platnost Lisabonské smlouvy, která se nikoliv nevýznamnou měrou dotkla i jurisdikce unijního soudnictví („komunitarizace“ dalších politik, institucionální změny, aj.) a obsahuje potenciál dalšího dynamického rozvoje evropského práva v budoucnu.

Disertant v zásadě správně vnímá rozměr problému, když jako *cíl práce* uvádí zjistit, do jaké míry je judikatura Evropského soudního dvora legitimizovatelná, zda lze ospravedlnit tzv. soudcovský aktivismus, jak nastavením ústavněprávních hranic čelit napětí mezi principem legitimacy a principem efektivity rozhodování ESD, včetně s ním úzce spjaté soudcovské tvorby práva (s. 4). Přesto je cíl práce formulován příliš obecně a tím i obtížně splnitelný.

Takto postavené zadání klade značné metodické nároky jednak na empirickou *analýzu* soudní judikatury (unijní i s ní rezonující/disonantní vnitrostátní) a odborné literatury, jednak na *syntézu* řady dílčích závěrů. Tomu disertant dostal jen zčásti.

Počet odkazů na jiné autory je úctyhodný: na 151 stranách textu je 845 poznámek pod čarou (!). Zřídka však vyslovené myšlenky komentuje, natož aby s nimi kriticky polemizoval, staví se spíše do role pozorovatele, bývá nesnadné oddělit vlastní názory od převzatých. Přemíra často dílčích kategorických tvrzení vytváří dojem tezovitého až heslovitého sdělení (zejména kapitoly 6.-8.). Jako by se mu nedostávalo sil dotáhnout úvahui do logického konce, např. na s. 133 uvádí: „Rozhodnutia ESD argumentačne stojace prakticky výlučne na efektívite európskeho práva spočívajúcej v potrebe ďalšej integrácie možno *per se* považovať za nelegitímne.“ Nebo (s. 139): „Postupom času ... ESD presadzuje asertívnejšiu súdnu politiku. Či už ide o údajne prívelmi liberálne, alebo naopak o prívelmi socialistické rozhodnutia.“ Nebo (s. 145): s odkazem na R. Dehousse-a hovoří o „postupnej erózii autority ESD“, aniž toto závažné tvrzení dále dokládá.

Empirická základna analýzy (odkazy na judikaturu ESD) je - z kvantitativního hlediska - na vcelku odpovídající úrovni, ne vždy však je jako zdroj poznání plně vyčerpána. Slabinou práce je syntéza: nejde zpravidla (na konci jednotlivých kapitol) za rámec pouhého shrnutí (mnoha a často heterogenních) poznatků ve snaze o novou kvalitu. S tím „koreponduje“ i příliš stručný závěr (s. 150-151): např. tvrzení o aktivismu a nelegitimnosti rozhodování ESD, „ak sa bez ďalšieho odvoláva na integračný program založený zakladajúcimi zmluvami“ není podepřeno předchozím dostatečně hlubokým rozbořem základního ustanovení o pravomoci ESD, jímž je čl. 19 odst. 1 SEU: „Zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění Smluv“, pochopitelně v kontextu s klauzulí o „procesu vytváření stále užšího svazku mezi národy Evropy (čl. 1 SEU). Tady by ostrá polemika s řadou komentátorů nesdílejících toto stanovisko byla namístě...

Struktura disertace vychází z konfrontace ústavně-právní a –soudní doktríny (obecně-komparující a posléze evropské) s realitou ESD v relaci: nároky na legitimitu ústavně-soudního rozhodování (3., 4.) – (ne)uspokojení těchto nároků v praxi (5.?) – vypjatý důraz na efektivitu vynucování evropského práva (6.) vedoucí k – spornému aktivismu ESD (7.) a jeho přijatelnému zdůvodnění (8.) až po – značně limitované úvahy *de lege ferenda* (9.). Postrádá se tu bližší rozbor „právo tvorné funkce“ ESD (přesněji: „dotváření práva“) – viz název

disertace; samostatnou pozornost (kapitolu) by zasloužila problematika kreace ESD a záruk nezávislosti jeho členů (5.D-E). Disertant sice správně vychází z rozboru a srovnání terminologie ve vnitrostátním/evropském právu, někdy ale nejde pod verbální rovinu (např. úvod 5.), jindy zůstávají poznatky získané těmito podrobnými exkurzy v dalším textu nevyužity a tedy do značné míry samoúčelné (např. 3.4).

Závěr: Předložená práce je dokladem disertantovy schopnosti vymezit teoretický problém na základě vyhodnocení praxe a uchopit jeho zpracování vědeckými metodami, včetně rozsáhlého poznámkového aparátu. Dokládá však i jeho nedostatky při jasné formulaci dílčích otázek a jejich návaznosti ve struktuře díla tak, aby umožnily plnohodnotnou syntézu, která přinese přidanou hodnotu pro další rozvoj nauky evropského práva. Přesto se domnívám, že klady práce převažují nad jejími slabinami a proto disewrtační práci **d o p o r u č u j i** k ústní obhajobě v rámci státní doktorské zkoušky. Při ní by doktorand měl reagovat na tyto připomínky resp. otázky:

1. V přehledu názorů na ústavní rozměr Evropské unie (2.4) se disertant dostatečně nevěnuje koncepcím „ústavního pluralismu“ resp. „plurality ústavních interpretů“ či „vícenásobné identity“ (M. Kumm, D. Halbestam, N. Walker ..., u nás např. T. Dumbrovský). K jakému z vysvětlení ústavní povahy EU se kloní sám disertant a proč?
2. V čem disertant spatřuje „slabé institucionální postavení ESD“, o němž se opakovaně zmiňuje (např. 4.5)? Lze za jeho projev považovat i otevřenost ESD k (rovnocennému, komplementárnímu ...) dialogu s národními soudy popř. i s Evropským soudem pro lidská práva (podle čl. 52 odst. 3 Listiny základních práv EU), který lze sotva pokládat za více legitimní?
3. Zajímavé bude srovnání výhrad Ústavního soudu ČR a německého Spolkového ústavního soudu v případě excesů EU v otázce věřených pravomocí - viz jejich „lisabonské“ nálezy, v případě BVerfG pak i (dosud neuzavřenou) věc *Honeywell*, v níž stěžovatel poukazuje na překročení pravomocí samotným ESD (věc *Mangold*).

V Praze 19.7.2010

JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc.